IOAN BACIU
(1941–2003)

E greu de cuprins în câteva cuvinte o activitate atât de vastă, de variată şi de valoroasă precum cea a profesorului Ioan Baciu, doctor în ştiinţe filologice, preşedinte al Societăţii Române de Lingvistică Romanică – Filiala Cluj, Cavaler al Ordinului „Les Palmes académiques” conferit de Ministerul francez al Educaţiei Naţionale, al Cercetării şi Tehnologiei.

Privită în ansamblu, activitatea de cercetare a celui care a fost unul dintre cei mai reputaţi specialişti în domeniul lingvisticii franceze şi romanice din România ultimelor decenii impresionează, cum spuneam deja, prin varietatea preocupărilor.

În numeroasele sale articole şi studii, în cursurile şi cărţile publicate sau în curs de publicare (opt la număr), Ioan Baciu a abordat aproape toate compartimentele lingvisticii franceze: fonetică şi fonologie, lexicologie şi lexicografie, morfologie şi sintaxă, gramatică istorică şi teoria traducerii.

Cele peste cincizeci de articole şi studii apărute în publicaţii de prestigiu din ţară şi străinătate, cum sunt „Cercetări de lingvistică”, „Dacoromania”, „Revue roumaine de linguistique”, „Bulletin de la SRLR”, „Le Français moderne”, „Romania” etc. sau în volumele unor conferinţe internaţionale (Aix-en-Provence, Zürich, Palermo) aparţin, de fapt, din punct de vedere tematic, unor trei mari domanii de interes constant şi de investigare asiduă pentru Ioan Baciu: lingvistica franceză, lingvistica şi filologia romanică şi morfosintaxa limbii române.

Printre cele mai frecvente subiecte de reflecţie şi analiză din domeniul lingvisticii franceze se numără: problematica articolului (căreia i-a consacrat teza sa de doctorat), mecanismele care guvernează funcţionarea pronumelor relative, negaţia, spaţiul şi timpul în sistemul prepoziţional, adverbele modificatoare şi adverbele de frază, sintaxa unor determinanţi verbali sau a relativelor infinitivale, propoziţiile incidente, evoluţia lexicului francez, grupul nominal în textele de literatură veche şi istoria timpului viitor.

O bună parte a contribuţiilor din sfera morfosintaxei limbii franceze contemporane şi a gramaticii istorice sunt incluse în cele cinci volume de cursuri, multiplicate între 1974 şi 1978, lucrări de referinţă pentru morfosintaxa grupului nominal, a pronumelui şi a grupului prepoziţional în franceza actuală şi, respectiv, pentru cercetarea diacronică a limbii franceze.

Prin sinteza clară, soluţiile originale şi incitante pe care le oferă, cursul de teorie şi practică a retroversiunii, scris în colaborare cu Virginia Baciu, în 1980,

DACOROMANIA, serie nouă, XI–XII, 2006–2007, Cluj-Napoca, p. 305-307

este şi acum un instrument de lucru foarte util pentru cursurile practice de limba franceză.

Studiile de lingvistică romanică ale lui Ioan Baciu, dintre care multe au fost prezentate la şedinţele Societăţii Române de Lingvistică Romanică, au în centrul atenţiei, cum era şi de aşteptat, relaţia dintre română şi franceză în context romanic, la care se adaugă, uneori, şi relaţia cu italiana şi spaniola.

Principalele teme abordate au fost: dativul posesiv, relativele fără antecedent, construcţiile cu actant uman nespecificat, de tipul *se habla, si parla, se vorbeşte, on parle*, cauzale de enunţ şi cauzale de enunţare sau memorabila paralelă între topica francezei vechi şi cea a românei moderne. Faptul că o serie dintre aceste lucrări au fost publicate în „Revue de linguistique romane" sau „Romania", editate în Franţa, ca şi în volumele congreselor de lingvistică şi filologie romanică de la Aix-en-Provence, Zürich sau Palermo atestă recunoaşterea internaţională a contribuţiei lui Ioan Baciu în domeniul romanisticii.

În fine, al treilea domeniu spre care interesul lui Ioan Baciu s-a îndreptat în mod constant, dublat de aceeaşi pasiune, a fost morfosintaxa limbii române. Stau mărturie articolele consacrate exclusiv românei pe teme ca: verbe derivate din onomatopee, genul şi numărul substantivelor, problema atât de mult discutată a neutrului, adverbul *mai* sau conjunctivul şi construcţiile asintetice, precum şi numeroasele studii de gramatică contrastivă franco-română sau de gramatică românească în context romanic (cf. *Morphologie roumaine, morphologie romane*, în DR, s.n., 1994–1995, p. 179-185).

Stă mărturie în acest sens şi cartea *Précis de grammaire roumaine*, publicată la Lyon în 1978, când Ioan Baciu funcţiona ca lector de limba, literatura şi civilizaţia românească la Universitatea „Jean Moulin".

Nu mai puţin numeroase sunt contribuţiile lui Ioan Baciu pe tărâmul lexicografiei. A fost coautor la două ample dicţionare: *francez-român*, încă nepublicat, şi *Dicţionarul verbelor franceze: construcţii, flexiune, contexte, sensuri,* apărut în 2003 la Editura Dacia.

Ultima lucrare a lui Ioan Baciu este tot un dicţionar, analog celui precedent, dar însumând, de data aceasta, construcţiile adjectivale ale limbii franceze. *Dicţionarul de adjective* a fost publicat în 2003 la Editura Institutului European din Iaşi.

Nu pot încheia această rememorare fără a evoca imaginea tânărului profesor din anii studenţiei noastre. Impunea din primul moment prin discreţie şi sobrietate, dar mai ales prin siguranţa cu care stăpânea fonetica, lexicologia şi gramatica limbii franceze, ca şi prin metodologia cursurilor practice de fonetică corectivă şi de traduceri, care au rămas pentru mulţi dintre cei care i-am fost studenţi prestaţii didactice cu adevărat exemplare.

Au urmat apoi cursurile de istoria limbii franceze şi de franceză contemporană, care impresionau prin extraordinara bogăţie de informaţii, prin erudiţia filologică,

prin acuitatea observației și rigoarea analizei aplicate fenomenului lingvistic francez și romanic.

Dialogul științific și colaborarea cu profesorul Ioan Baciu în cele mai diverse aspecte ale muncii noastre profesionale au avut, fără îndoială, o înrâurire hotărâtoare asupra formării multora dintre noi ca lingviști.

Pășind în eternitate, profesorul Ioan Baciu se alătură unei întregi pleiade de mari personalități ale filologiei clujene, care au format generații de dascăli și de cercetători și au îmbogățit patrimoniul cercetării lingvistice românești și universale prin contribuții remarcabile.

LIGIA STELA FLOREA
Universitatea „Babeş-Bolyai”
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31